

ИЗВЕШТАЈ ВО СЕНКА

ЗА РОДОВАТА
ПЕРСПЕКТИВА
ВО СЕКТОРСКИТЕ
РАБОТНИ ГРУПИ

јануари – декември 2021

ИЗВЕШТАЈ ВО СЕНКА

ЗА РОДОВАТА
ПЕРСПЕКТИВА
ВО СЕКТОРСКИТЕ
РАБОТНИ ГРУПИ

јануари – декември 2021

Проектот е финансиран
од Европската Унија

РЕАК-ОП
истражување во акција

Center for Civil Communications
Центар за граѓански комуникации

ИЗВЕШТАЈ ВО СЕНКА ЗА РОДОВАТА ПЕРСПЕКТИВА ВО СЕКТОРСКИТЕ РАБОТНИ ГРУПИ ЗА ПЕРИОДОТ ЈАНУАРИ – ДЕКЕМВРИ 2021

Издавач:

Фондација Отворено општество – Македонија

За издавачот:

Фани Каранфилова – Пановска, извршна директорка

Автор:

Ирина Јолевска

Уредници:

Данче Даниловска–Бајдевска

Нада Наумовска

Сандра Анастасовска Кузмановски

Графичка подготовка:

Кома

Лектура:

Елеонора Стојкоска-Попетревска

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

35.075.2:341.171(4-672EY:497.7)"2021"(047)

ЈОЛЕВСКА, Ирина

Извештај во сенка за родовата перспектива во секторските работни групи
[Електронски извор] : јануари - декември 2021 / [Ирина Јолевска].
- Скопје : Фондација Отворено општество - Македонија, 2022

Начин на пристапување (URL): <https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.dijalogkoneu.mk%2F&data=05%7C01%7C%7C05ed32bc94a54c756acc08da3330a55b%7C6dd6692964ee4888a65ab847baf12c47%7C0%7C0%7C637878581276674721%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJWljojMC4wLjAwMDAiLCJQIjoiV2luMzliLCJBTiI6lk1haWwiLCJXVCi6Mn0%3D%7C3000%7C%7C%7C&data=Ac1UyoWSgS%2FLaB1n1YXV0pADBIVbAvHeoGMpUjrATuw%3D&reserved=0.> - Текст во PDF формат, содржи 24 стр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 11.05.2022. - Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-218-388-6

а) Процес на пристапување во ЕУ -- Секторски работни групи -- Македонија
-- 2021 -- Извештаи

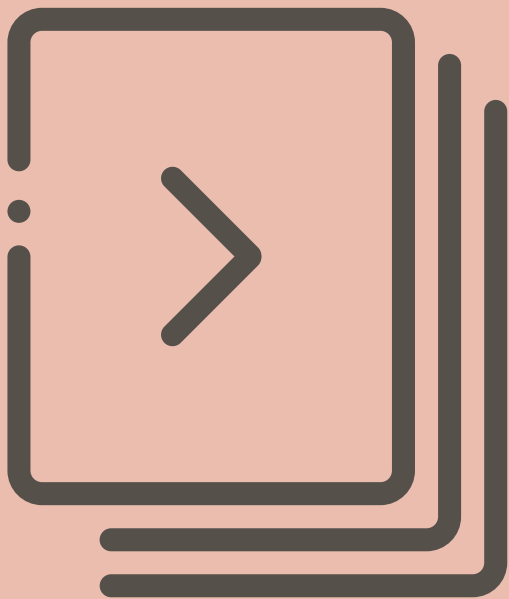
COBISS.MK-ID 57338373

Оваа публикација е изработена со финансиска поддршка од Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Фондацијата Отворено општество – Македонија, Евротинк - Центар за европски стратегии, Реактор – Истражување во акција и Центар за граѓански комуникации и не нужно ги одразува ставовите на Европската унија.

СОДРЖИНА

ВОВЕДНИ ИНФОРМАЦИИ	5
НАОДИ ОД МОНИТОРИНГОТ НА РАБОТАТА НА СЕКТОРСКИТЕ РАБОТНИ ГРУПИ	9
СРГ за регионален и локален развој	10
СРГ за интеграција на Ромите	11
СРГ за внатрешни работи	11
СРГ за правда	12
СРГ за образование, вработување и социјална политика	12
СРГ за управување со јавни финансии	14
СРГ за здравство	14
СРГ за реформа на јавната администрација	15
СРГ за транспорт	16
СРГ за земјоделство и рурален развој	16
СРГ за животна средина и климатски акции	17
СРГ за конкурентност и иновации	18
ЗАКЛУЧОЦИ СО ПРЕПОРАКИ ЗА СИТЕ СЕКТОРСКИ РАБОТНИ ГРУПИ	21

ВОВЕДНИ ИНФОРМАЦИИ

Интегрирањето на родовата перспектива претставува процес на проценка на импликациите врз жените и мажите на секое планирано дејство, вклучително и на законодавството, политиките и програмите, во секоја област и на секое ниво.¹ Притоа, крајната цел е да се постигне родова еднаквост. Во националното законодавство на Република Северна Македонија, вклучувањето на родовата перспектива е дефинирано со Законот за еднакви можности на жените и мажите² и претставува обврска на сите државни органи и институции. Пропуштањето да се инкорпорира родовата перспектива подразбира носење родово неутрални или родово слепи политики кои не успеваат да ги адресираат постојните нееднаквости и можат да придонесат за продлабочување на родовите јазови.

Родовата еднаквост е една од темелните вредности на Европската Унија (ЕУ).³ Истовремено, зачленувањето во ЕУ е условено со почитување и промовирање на овие основни европски вредности.⁴ Во Инструментот за претпристапна помош 2021-2027 (ИПА 3) предвидено е дека имплементацијата на ИПА 3 треба да биде водена од принципите на родовата еднаквост и зајакнување на правата на жените и девојчињата⁵, во линија со и во насока на исполнување на минималните стандарди утврдени со новиот План за акција за родова еднаквост на ЕУ 2021-2025

- 1 European Institute for Gender Equality (EIGE), Glossary and Thesaurus, A-Z Index. Достапно на: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1185?lang=mk>
- 2 Закон за еднакви можности на мажите и жените. „Службен весник на Република Македонија“ број 6/12, 30/13, 166/14, 150/15 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 53/21. Член 4, став 1, точка 10.
- 3 Consolidated Version of the Treaty on European Union. Член 2. Достапно на: <https://bit.ly/3s4gijR>
- 4 Ibid. Член 49, став 1.
- 5 Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing the Instrument for Pre-Accession assistance (IPA III). Достапно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1529&qid=1643627286827&from=en>

(ГАП 3) насловен „Амбициозна агенда за родова еднаквост и зајакнување на жените во надворешната политика на ЕУ“⁶. ГАП 3 се состои од пет столба на акција, а во рамките на третиот столб предвидени се активности во шест тематски области.⁷ Во рамките на ГАП 3 рефлексирани се и целите на Стратегијата за родова еднаквост на ЕУ 2020-2025.⁸ Понатаму, во ИПА 3, родовата еднаквост е вклучена како една од специфичните цели, но и како тематски приоритет за поддршка.⁹ Притоа, потенцирано е дека родовата еднаквост е хоризонтална тема, која треба да биде соодветно рефлексирани и интегрирана во целокупниот процес на имплементација.¹⁰ Целите на претпристапната помош поставени во тематскиот приоритет посветен на родовата еднаквост во ИПА 3 целосно кореспондираат со шесте тематски области предвидени со ГАП 3, што дополнително укажува на потребата од поврзување на овие два документа. Оттука, работата на секторските работни групи, како форум за меѓуресорска соработка со надлежности поврзани со формулирање и имплементација на националните политики и координација за програмирање, следење и евалуација на странската помош, треба да биде водена од и усогласена со ГАП 3. Конечно, неопходно е да се има предвид заложбата на ЕУ, до 2025 година најмалку 85% од сите нови надворешни програми и проекти да ја имаат родовата еднаквост како значајна или основна цел.¹¹

Значаен елемент на дефиницијата на секторскиот пристап кон интегрирањето на родовата перспектива е и градењето и јакнењето на техничките компетенции на сите вклучени во спроведувањето на секторските политики.¹² Оттука, особено значајно е и развивањето на капацитетите во оваа насока, како на креаторите на политики така и на лицата вклучени во нивното спроведување.

6 EU Gender Action Plan (GAP) III – An Ambitious Agenda for Gender Equality and Women's Empowerment in EU External Action. Достапно на: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join_2020_17_en_final.pdf

7 Ibid. Во ГАП 3 предвидени се активности поделени во следните шест тематски области: ослободување од сите форми на родово базирано насилство, унапредување на сексуалното и репродуктивното здравје и права, зајакнување на економските и социјалните права и зајакнување на девојчињата и жените, унапредување и еднакво политичко учество и лидерство, интегрирање на агендата за жени, мир и безбедност и предизвици и можности за зелена транзиција и дигитализација.

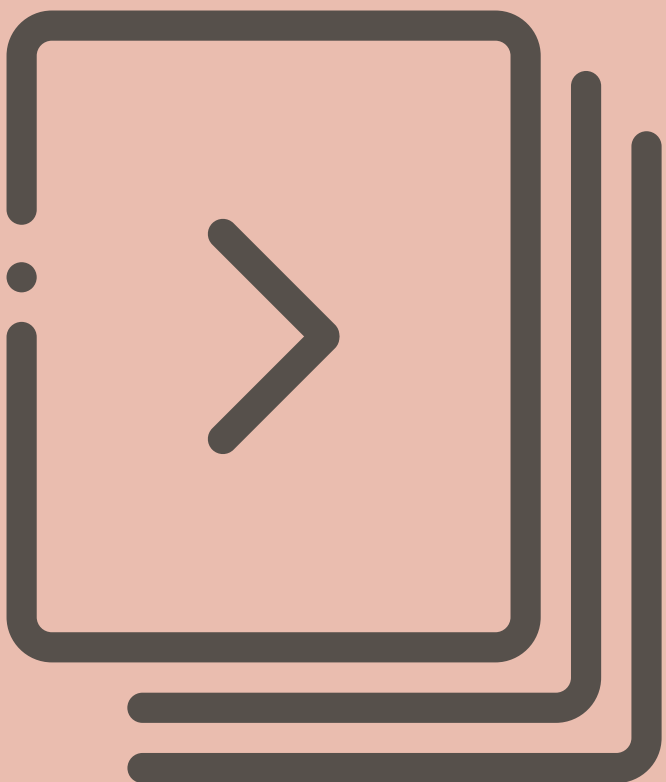
8 A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025. Достапно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>

9 Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing the Instrument for Pre-Accession assistance (IPA III). Достапно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1529&qid=1643627286827&from=en>

10 Ibid.

11 EU Gender Action Plan (GAP) III – An Ambitious Agenda for Gender Equality and Women's Empowerment in EU External Action. Достапно на: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join_2020_17_en_final.pdf

12 EIGE, Glossary and Thesaurus, A-Z Index. Достапно на: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1359?lang=mk>

НАОДИ ОД МОНИТОРИНГОТ НА РАБОТАТА НА СЕКТОРСКИТЕ РАБОТНИ ГРУПИ

Дел од секторските работни групи во текот на 2021 година не одржале состаноци, па не би можело да се оценува интегрирањето на родовата перспектива во нивната работа од овој аспект. И покрај тоа што и во текот на 2021 година повторно ретко се дискутирало за влијанието на политиките од аспект на родовата еднаквост, сепак може да се забележи благ пораст на бројот на секторските работни групи што на одржаните состаноци разгледувале документи во кои е интегрирана родовата перспектива. Од податоците добиени од надлежните институции до моментот на изготвувањето на овој извештај¹³ може да се забележи дека од секторските работни групи што одржале состаноци изминатата година, четири разгледувале стратешки документи или акциски документи за ИПА 3, каде што е вклучена родовата перспектива – за регионален и локален развој, за образование, вработување и социјална политика, за земјоделство и рурален развој и за здравство. За споредба, во текот на 2019 и 2020 година родовата перспектива беше вклучена единствено во работата на две од секторските работни групи, и тоа за земјоделство и рурален развој и за образование, вработување и социјална политика.

Координатор(к)ите за еднакви можности на жените и мажите или нивните заменици и во текот на 2021 година ретко учествувале на секторските работни групи, а во нивната работа најчесто не се вклучени ниту надворешни експерти и

¹³ До изготвувањето на овој извештај на барањата за слободен пристап до информации од јавен карактер за прашањата што се однесуваат на родовата перспектива, одговори се добиени од надлежните институции за следните 9 секторски работни групи: правда, интеграција на Роми, регионален и локален развој, внатрешни работи, образование, вработување и социјална политика, управување со јавни финансии, реформа на јавна администрација, транспорт и земјоделство и рурален развој.

граѓански организации што работат на унапредувањето на родовата еднаквост. Некои од надлежните министерства не гледаат потреба за вклучување на координатор(к)ите за еднакви можности во работата на секторските работни групи, а дел од нив се отворени по однос на ова прашање.

Не постојат доволно податоци од кои би можел да се утврди бројот на членови на секторските работни групи што посетиле обуки за родово одговорно работење. Мал дел од надлежните министерства организирале обуки од овој тип, а истовремено, во текот на 2021 година, платформата за е-учење на која се достапни обуките за родова еднаквост за административни службеници не била во функција. Од интервјуата спроведени со ИПА-координатор(к)ите може да се забележи дека на голем дел од нив не им е доволно позната содржината на ГАП 3.

СРГ ЗА РЕГИОНАЛЕН И ЛОКАЛЕН РАЗВОЈ

Во текот на 2021 година, Секторската работна група за регионален и локален развој одржала два пленарни состаноци за кои не се воделе записници. Во отсуство на записници, не би можело да се утврди дали на одржаните состаноци се дискутирало за родовите прашања и родовиот аспект на политиките. Сепак, како чекор напред во работата на оваа секторска работна група, значајно е да се напомене дека на состаноците биле разгледувани стратешки документи во кои е вклучена родовата перспектива.

Имено, родовата перспектива е интегрирана во Стратегијата за регионален развој 2021-2031 и во Програмата за одржлив локален развој и децентрализација 2021-2026. Особено е значајно и тоа што за изготвување на Стратегијата за регионален развој 2021-2031 биле подготвени и употребени родови анализи. И покрај тоа што координатор(к)ите и заменик-координатор(к)ите за еднакви можности не учествувале директно во работата на секторската работна група како членови, сепак треба да се нотира дека службеникот задолжен за креирање стратегии во Министерството за локална самоуправа (МЛС) е истовремено и заменик-координатор за еднакви можности.¹⁴ Тоа би можело да претставува една од причините за вклучувањето на родовата перспектива во новите стратешки документи. Конечно, според информациите добиени од МЛС, родовата перспектива е вклучена и во подготовката на новите програми за прекугранична соработка.

¹⁴ Интервју со ИПА-координатор/ка, 2022.

СРГ ЗА ИНТЕГРАЦИЈА НА РОМИТЕ

Секторската работна група за интеграција на Ромите, во текот на 2021 година, нема изработено акциски документи за ИПА 3, ниту посебни родови анализи. Оваа секторска работна група нема одржано ниту посебен пленарен состанок во изминатата година. Оттука, од овој аспект, не би можело да се оценува интегрирањето на родовата перспектива. Министерството за труд и социјална политика (МТСП) има доставено предлог-проекти за потенцијално финансирање во програмските години 2023-2024, кои се во работна верзија и за нив сè уште се чека одговор од ЕУ. Членовите на Секторската работна група за интеграција на Ромите учествувале во разгледување и дополнување на нацрт-текстот на Стратешкиот одговор за ИПА 3 за програмскиот период 2021-2027, како и на седницата на секторската работна група за образование, вработување и социјална политика одржана на 30.6.2021 година. На оваа седница биле презентирани и планираните проекти од нацрт акциската програма за програмската 2022 година „ЕУ за подобро здравје и социјална политика и родова рамноправност“. Во споменатите документи е вклучена и родовата перспектива, а при нивното изготвување биле користени административни податоци и достапни анализи.

СРГ ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Секторската работна група за внатрешни работи не одржала пленарни состаноци во текот на 2021 година, па, од овој аспект, не би можело да се оценува ниту вклучувањето на родовата перспектива на состаноците на оваа секторска работна група. Информациите добиени од Министерството за внатрешни работи (МВР) укажуваат дека при изготвувањето на стратешките документи во овој сектор во изминатата година, не биле изработени и употребени родови анализи. Во рамките на МВР, во текот на 2021 година биле одржани три работилници за родово одговорно работење, но не беа доставени подетални информации од кои би можело да се заклучи дали со некоја од овие работилници биле опфатени и членовите на секторската работна група. МВР е една од клучните институции вклучени во акцискиот документ за Годишната акциска програма за ИПА 2022 година „ЕУ за подобро управување со границите и миграцијата“, каде што родовата еднаквост не е таргетирана како цел.¹⁵

¹⁵ Секретаријат за европски прашања, ИПА 2021-2027. Достапно на: <https://www.sep.gov.mk/page/?id=1120#.Yfusd-rMJPY>

СРГ ЗА ПРАВДА

Секторската работна група за правда не одржала пленарни состаноци во 2021 година и, според информациите од Министерството за правда (МП), акцискиот документ за ИПА 3 за овој сектор не бил планиран за програмската 2022 година. Оттука, не би можело ниту да се оценува вклучувањето на родовата перспектива од овој аспект. МП при креирањето на политиките во 2021 година не изготвило, ниту употребило родови анализи. Во рамките на ресорното министерство во изминатата година не биле одржани ниту обуки за родова еднаквост, а притоа МП посочува дека и е-обуката за родова еднаквост, која ја спроведува Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА), подолг временски период не е достапна, односно дека електронскиот систем за управување со учење не е во функција. Сепак, голем дел од вработените во МП веќе ја имаат проследено оваа обука.¹⁶ Во рамките на секторот правда, за унапредувањето на родовата еднаквост особено значајни се измените и дополнувањата на Кривичниот законик (КЗ), кои во моментот на пишување на овој Извештај сè уште се во собраниска процедура и не се усвоени, а се во насока на усогласување на КЗ со Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и семејното насилство (Истанбулска конвенција).¹⁷

СРГ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, ВРАБОТУВАЊЕ И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Како што е нотирано и во изминатите два извештаја во сенка, секторската работна група за образование, вработување и социјална политика континуирано ја интегрира родовата перспектива во својата работа. За оваа секторска работна група карактеристично е што има две водечки министерства – Министерството за образование и наука (МОН) и Министерството за труд и социјална политика (МТСП). Вработени од двете министерства во текот на 2021 година присуствувале на неколку обуки за родово одговорно работење организирани во рамките на проектот „Унапредување на институционализацијата на РОБ преку системската интеграција на родовата перспектива во стратешкото планирање и програмирање на владините институции во Северна Македонија“, поддржан од Телото на Обединетите нации за родова еднаквост и зајакнување на жените – UN Women. На

¹⁶ Интервју со ИПА координатор/ка, 2022 година.

¹⁷ Конвенција на Советот на Европа за спречување и борба против насилство врз жените и семејното насилство. Достапна на: <https://rm.coe.int/168046253a>

овие обуки присуствувале административни службеници на стручно или раководно ниво во секторите и лица што се инволвирани во процесот на стратешко планирање и креирање на политиките во институциите, како и координатор(к)и за еднакви можности. Понатаму, членови на секторската работна група се вработени од Секторот за еднакви можности при МТСП, како и координаторот за еднакви можности од МОН. Оваа секторска работна група во својот состав вклучува и граѓански организации што работат на унапредување на родовата еднаквост. Информациите добиени од надлежните министерства укажуваат дека родовата перспектива била вклучена во Стратешкиот план на МОН 2021-2023, како и дека родови анализи биле користени при подготовката и формулирањето на одредени мерки од Националната стратегија за вработување 2021-2023.¹⁸

Во текот на изминатата година, Оперативната структура за ИПА во МТСП, по претходна консултација со членовите на секторската работна група за образование, вработување и социјална политика, го изработила акцискиот документ за програмската 2022 година „ЕУ за подобро здравје и социјална политика и родово рамноправност“. Планираните акции и проекти од нацрт-акцискиот документ биле презентирани на седницата на оваа секторска работна група одржана на 30.6.2021 година. Во овој акциски документ, родовата еднаквост е предвидена како основна цел. Проектите што се предвидени со акцискиот документ се во областа на безбедност и здравје при работа, поддршка на напорите за справување со родово базираното и семејното насилство и подобрување на квалитетот на социјалните услуги преку поддршка на системот за мониторинг и евалуација, како и унапредување на системот за лиценцирање. За мерење на ефектите од предложените проекти ќе бидат употребувани родово разделени индикатори. За изготвувањето на акцискиот документ не биле изработени и употребени посебни родови анализи, туку документот бил изготвен преку користење административни податоци од институциите, статистички податоци од Државниот завод за статистика и јавно објавени и достапни анализи.

¹⁸ При подготовката на Националната стратегија за вработување 2021-2023 според информациите од МТСП била користена анализата: UN Women. N.Mojsovski-Blazevski, J.De Henau. "Investing in a free universal childcare in the Republic of North Macedonia: Analysis of costs, short-term employment effects and fiscal revenue" (2019), достапна на: <https://bit.ly/3Gosv2w>

СРГ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЈАВНИ ФИНАНСИИ

Секторската работна група за управување со јавни финансии одржала два пленарни состаноци во текот на 2021 година. На одржаните состаноци не се дискутирало за влијанието на политиките од аспект на родовата еднаквост.¹⁹ Министерството за финансии (МФ), како надлежно министерство за Секторската работна група за управување со јавни финансии, во текот на 2021 година не организираше обуки за родово одговорно работење преку кои би се надградиле капацитетите на вработените. Во текот на изминатата година не биле изработени, ниту употребени родови анализи при креирањето на политиките во надлежност на МФ. Дополнително, во работата на оваа секторска работна група не биле вклучени експерти што работат на унапредувањето на родовата еднаквост, ниту граѓански организации што работат на унапредувањето на родовата еднаквост или женски граѓански организации. Конечно, Секторската работна група за управување со јавни финансии нема изготвено акциски документ за некоја од акциските програми на ИПА 3 каде што е вклучена родовата перспектива.

СРГ ЗА ЗДРАВСТВО

Министерството за здравство (МЗ), како надлежна институција за секторската работна група за здравство, не достави одговори на поднесените барања за информации од јавен карактер. Сепак, значајно е да се нотира дека на состанокот одржан на 3.6.2021 година, ИПА-координаторката од МЗ ги презентирала активностите од областа здравство од последната верзија на ИПА 3 акцискиот документ за програмската 2022 година „ЕУ за подобро здравје и социјална политика и родово рамноправност“. Акцискиот документ е во заедничка надлежност на две секторски работни групи – за здравство и за образование, вработување и социјална политика. Во овој акциски документ, родовата еднаквост е предвидена како основна цел, а за мерење на ефектите од предложените проекти ќе бидат употребувани родово разделени индикатори.²⁰

¹⁹ Интервју со ИПА-координатор/ка, 2022 година.

²⁰ Информации добиени од одговор на барање за слободен пристап до информации од јавен карактер од Министерството за труд и социјална политика со број 14-491/3-2022 од 31.1.2022 година.

СРГ ЗА РЕФОРМА НА ЈАВНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

Секторската работна група за реформа на јавната администрација не одржала пленарни состаноци во текот на 2021 година, па, од овој аспект, не би можело да се оценува ниту вклучувањето на родовата перспектива. Не постојат информации дека координатор(к)ите за еднакви можности или нивните заменици, надворешни експерти или граѓански организации што работат на унапредување на родовата еднаквост биле вклучени во работата на оваа секторска работна група изминатата година. Образложението на Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) е дека при изработката на документите и утврдувањето на приоритетите за овој сектор, поради начинот на спроведување на поддршката, помеѓу Секретаријатот за европски прашања (СЕП), МИОА и ДЕУ било договорено да се утврдат што помалку индикатори и таргети со што е можно поголем опфат и хоризонтален карактер. Од таа причина, од МИОА посочуваат дека учеството на другите членови на секторската работна група било ограничено.

Во текот на 2021 година, при креирањето политики во секторот, МИОА нема изработено и употребено родови анализи. По однос на одржани обуки за родово сензитивно работење, МИОА ги посочува обуките за родово еднаквост на електронската платформа за управување со учење. Значајно е да се notiра дека МИОА напоменува дека овие обуки се внесени во платформата како задолжителни за администрацијата, по иницијатива и во согласност со стратешките приоритети на Министерството за труд и социјална политика. Малата посетеност на обуките во 2021 година од МИОА сметаат дека се должи на тоа што платформата за е-учење во текот на изминатата година не функционирала поради формални постапки за јавна набавка.

Оваа секторска работна група изработила акциски документ за ИПА 3 кој сè уште не е финален и не беше споделен. Во акцискиот документ, родовата еднаквост е идентификувана како значајна цел на поддршката.

СРГ ЗА ТРАНСПОРТ

При креирањето на секторските политики во рамките на Министерството за транспорт и врски (МТВ), како надлежна институција за секторската работна група за транспорт, не биле изработени или употребени родови анализи. Во текот на 2021 година, МТВ нема организирано обуки за родово одговорно работење. На состаноците на оваа секторска работна група досега не биле вклучени координатор(к)ите за еднакви можности или нивните заменици, ниту надворешни експерти што работат на унапредување на родовата еднаквост. МТВ смета дека координатор(к)ите за еднакви можности и нивните заменици немаат надлежност да учествуваат во работата на секторската работна група. Дополнително, од МТВ нагласуваат дека изборот на приоритетни проекти во секторот не придонесува за родово дискриминација, ниту фаворизира определена група, како и дека во секој проект поединечно, но и на ниво на Оперативна програма, постои дел посветен на родовата еднаквост.

Во нацрт стратешкиот план на Министерството за транспорт и врски 2022-2024 година, во делот што се однесува на еднакви можности на жените и мажите, планирани се мерки за вклучување на родово одговорното буџетирање во неколку програми, пред сè, кај активностите со социјална димензија, како изградбата и распределбата на социјалните станови. Секторската работна група за транспорт нема изготвено акциски план за програмските документи за ИПА 3 каде што е вклучена родовата перспектива.

СРГ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

Трета година по ред во извештаите во сенка се констатира дека Секторската работна група за земјоделство и рурален развој ја интегрира родовата перспектива во својата работа. На единствениот состанок, одржан на 17.2.2021 година, биле разгледувани документи во кои е вклучена родовата перспектива, и тоа ИПА 3 стратешкиот одговор и Националната стратегија за земјоделство и рурален развој (НСЗРР) 2021-2027, усвоена на 20.1.2021 година. Дополнително, родовата перспектива е инкорпорирана и во последниот акциски документ на оваа секторска работна група за програмската 2021 година – ЕУ за зелена економија, каде што родовата еднаквост е предвидена како значајна цел.

Во текот на 2021 година, во рамките на надлежното Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВ) не биле организирани обуки за родово сензитивно работење. Од друга страна, значајно е да се нотира дека оваа секторската работна група е помеѓу ретките каде што координаторот за еднакви можности од надлежната институција - МЗШВ е истовремено и член на секторската работна група. Изминатата година МЗШВ употребило неколку родови анализи при креирањето политики во секторот: „Економско јакнење на жените од руралните средини – предизвик, можност или недостижна цел“²¹ и „Родовите аспекти во проценка на влијанието на земјоделските политики“²². Истовремено, користени биле и коментарите кон предлог верзијата на НСЗРР 2021-2027.

Конечно, според информациите добиени од МЗШВ, во текот на 2021 година, Телото за управување со ИПАРД ја изготвувало нацрт-верзијата на ИПАРД-програмата 2021-2027. При програмирањето одредени мерки од програмата, во процесот на селекција на проекти, дефинирани биле приоритети за баратели-жени со доделување дополнителни бодови.

СРГ ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ АКЦИИ

Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП), како надлежна институција за Секторската работна група за животна средина и климатски акции, до моментот на пишување на овој Извештај не достави одговор на поднесените барања за пристап до информации од јавен карактер. Оваа секторска работна група во текот на 2021 година одржала еден состанок на 17.6.2021 година. Од достапните податоци за документите разгледувани на одржаната седница, во стратешкиот одговор за ИПА 3 на МЖСПП за тематскиот приоритет животна средина и климатски промени не е интегрирана родовата перспектива, додека стратешките приоритети на агенциите на ОН што биле презентирани на состанокот ја вклучуваат родовата перспектива. Сепак, бидејќи не беа доставени податоци од МЖСПП, ниту истражувачкиот тим беше поканет да го мониторира состанокот, не може да се заклучи дали на одржаниот состанок биле земено предвид различните потреби и интереси на жените и мажите. Според ИПА-координаторката, на состаноците на

21 Рурална коалиција во партнерство со здружението „Моја фарма“ (2020). „Економско јакнење на жените од руралните средини – предизвик, можност или недостижна цел“. Достапна на: <https://bit.ly/3sNI54b>

22 Анализа изготвена од страна на работната група за родово еднаквост при МЗШВ

секторската работна група досега не се дискутирало за родовата перспектива на политиките и документите.²³ Дополнително, МЖСПП е и клучната институција надлежна за акцискиот документ за Годишната акциска програма за ИПА за 2022 година „ЕУ за модерни системи за отпадни води“, каде што родовата еднаквост не е таргетирана како цел.²⁴

Во текот на 2021 година, координаторот за еднакви можности во МЖСПП бил променет неколку пати и бил поканет, но не присуствувал на состанокот на секторската работна група. Исто така, службениците вработени во ИПА-структурата во рамките на Министерството досега не посетиле обука за родово одговорно работење.²⁵

СРГ ЗА КОНКУРЕНТНОСТ И ИНОВАЦИИ

Со Секторската работна група за конкурентност и иновации претседава заменик-претседателот на Владата задолжен за економски прашања, координација на економските ресори и инвестиции. И покрај тоа што поднесените барања за информации од јавен карактер беа одговорени по доставената жалба до Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, сепак не беше доставен одговор на прашањата што се однесуваа на интегрирањето на родовата перспектива во работата на оваа секторска работна група во текот на 2021 година.

Оваа секторска работна група, во текот на 2021 година, одржала еден состанок на 9.3.2021 година. На одржаниот состанок биле презентирани инпутите за стратешките одговори за ИПА 3 за процесот на програмирање за периодот 2021-2027 година, прозорец 4: конкурентност и инклузивен раст, тематски приоритет 2: развој на приватниот сектор, трговија, истражување и иновации. Од записникот не може да се заклучи дали на состанокот биле дискутирани прашања поврзани со родовата еднаквост. Во рамките на Секторската работна група за конкурентност и иновации воопшто нема претставници на граѓански организации, па следствено во работата на оваа секторска работна група не учествувале ниту претставници на граѓански организации шт работат на унапредување на родовата еднаквост, ниту на женски граѓански организации.

²³ Интервју со ИПА-координатор/ка, 2022 година.

²⁴ Секретаријат за европски прашања, ИПА 2021-2027. Достапно на: <https://www.sep.gov.mk/page/?id=1120#.Yfusd-rMJPY>

²⁵ Интервју со ИПА-координатор/ка, 2022 година.

ЗАКЛУЧОЦИ СО ПРЕПОРАКИ ЗА СИТЕ СЕКТОРСКИ РАБОТНИ ГРУПИ

1. Во текот на 2021 година може да се забележи благ пораст на бројот на секторските работни групи што дискутирале за политиките од аспект на родовата перспектива. Сепак, неопходно е сите секторски работни групи да продолжат да работат на интегрирање на родовата перспектива, особено преку изработка и употреба на родови анализи, како и преку вклучување на координатор(к)ите за еднакви можности или нивните заменици, надворешни експерти и граѓански организации што работат на унапредување на родовата еднаквост.

2. Се препорачува системот за е-учење за административните службеници, каде што е достапна е-обуката за родова еднаквост, што е можно поскоро да биде повторно ставен во функција. Дополнително, потребно е материјалите за оваа обука редовно и континуирано да се ажурираат со цел да се избегне застарување на содржините. Имајќи предвид дека не може да се процени бројот на членовите на секторските работни групи што имаат посетено обука за родово одговорно работење, а секторскиот пристап кон интегрирањето на родовата перспектива подразбира градење и јакнење на компетенциите на сите вклучени во процесот на креирање и спроведување на политиките, се препорачува одржување на специјално дизајнирани обуки за членовите на секторските работни групи. Притоа, значајно би било на овие обуки како содржина да биде опфатен и ГАП 3 како акциски план за родова еднаквост и зајакнување на жените во надворешната политика на ЕУ.

3. Во периодот што следува, се препорачува секторските работни групи да ја интегрираат родовата перспектива во својата работа и преку разгледување на можностите за вклучување на петте ИПА 3 можности за финансирање и ГАП 3 тематските области, односно ИПА-програмирањето да биде водено од и да придонесе за реализирање на целите содржани во ГАП 3.

